

PANUN pakinoita

KOULUPÄIVÄ. Meillä oli sellainen, pitkstä aikaa, enkä nyt puhukaan meistä puhuessani sanomalehtimiesmäisesti minusta vaan monikollisesta meistä.

Tämä koulupäivä alkoi minun osaltani aivan samalla tavoin kuin kaikki koulupäivät 33 ä 20 vuotta sitten: olin hieman myöhässä. Tietenkään en myöhästynyt, niinkuin en myöhästynyt koskaan kouluajanani-kaan, mutta ja vaikka »tunti» alkoi vasta klo 11, tasan, vierähti aamupäivä huomaamatta. Klo 10.55 olin kuitenkin jo tuomiokirkon ja Franzenpuiston kulmassa, jossa Ekonomi, Kauppalansihtööri, Varanotaari ja Tohtori olivat aamutapakalla. Aivan niin kuin kuuluvat olevan nämä nykyisetkin lyseolaiset. Poikälät kai määrävät sen kivenheiton koulusta! Samassa tuli Toimittajakin kadun poikki. Hän tuli kirkosta, koska oli sunnuntai. Yläluokkalaisten vauhtia kävelimme Vanhan Koulun kulmaan, Polttitörmälle, jossa jo odottivat tunnollisimmat, Lääninsihtööri, Ekspeditööri ja Insinööri. Päivä päättyi ja huollettomina tarkkailimme maistaa lainkaan ajattelematta päivän huolia. Herra Ekonomilla tosin oli hieman huono omatunto, koska hänellä läksyt taaskin olivat lukematta.

Silloin soi kello oli tasan 11. Vasta heiken kuluttua Lääninsihtööri ikään kuin havahtuen todellisuuteen leppoisasti myhähti, että se taisi soida. Tosiaan — sehän soi. Pyhäpäivä soi, mutta me olimme jo niin eläytyneet osamme, että meistä oli luonnollista tuo soittokin. Pihalla, pääoven edessä huomasimme kyllä, että VARAREHTORI

RI katseli aulan ikkunasta, mutta meidän piti ottaa valokuvaa ja se vei aikansa. Samassa pysähtyi auto portin eteen, ovi aukesi ja sinertävä sikarinsavu tuprahti ulos raikkaaseen kevätilmaan. Selvä, Johtaja saapui, viime hetkessä, mutta kuitenkin myöhästymättä. Johtaja saapui iloisesti irvistäen sikari suupielessä. Sikarin miellyttävä tuoksu kutitti sieraimiamme, mutta joku sanoi varoittelevasti, että varohan, ettei Rehtori näe.

VARAREHTORI otti meidät hyvin ystävällisesti vastaan, mutta kysyi kuitenkin, että ovatko nyt kaikki tässä. Maisteri, joka oli ainoa, jolla oli ollut tekemistä koulun kanssa päästönäyän jälkeenkin, hätääntyi selittämään. — Varatuomari on kyllä oikealla tavalla sairas, jalka poikki. Se hyväksyttiin, mutta entä muut! Puutuivat Metsänhoitaja, Viskaali, Konsulentti ja Vallesmanni, jotka kuitenkin olivat olleet iltakursseilla vielä mukana. Paha juttu, mutta katsotaan, sanoi Vararehtori. Jos ei kuulu, niin merkitään pöytä — ei kuin päiväkirjaan, että »myöhästynyt nukkumisen takia». Se ei ole mikään syy, mutta rangaistuksesta päätetään sitten demokraattisesti yhteisessä istunnossa. Maisteri leikkii nyt sitten rehtoria ja soittaa, varmuuden vuoksi, herroille. Maisteri soitti ja tuli kertomaan, että muutamat pojista olivat sitä mieltä, että kokoontumishetki oli aivan liian varhainen, mutta että kyllä he, heti kun aamukahvi vain, niin ...

Vasta jäljestäpäin tajusin, että esim. puhuttelussa oli tapahtunut jotenkin oleellinen muutos

näiden kahdenkymmenen vuoden aikana: Koulutoverit puhuivat toisistaan käyttäen tuttavallista sanaa »pojat», mutta opettajiston edustaja puhutteli herroiksi.

»Herrat ovat hyvät ja käyvät nyt ensiksi vaikkapa tänne opettajainhuoneeseen!»

Herrat kävivät. Aurinko paistoi ja vihreä verka loisti pöydän pinnassa. — On tämä vähän erilaista, sanoi joku. — Kyllä siinä polvet aina vapisivat ennen, kun tähän huoneeseen tultiin, sanoi Kauppalansihtööri. Ja toimittaja lisäsi, että varmasti tiesi, että jokin asia taas oli vinnossa. Niinkuin tiesikin. — Kursailematta istuttiin nyt entisten opettajien neuvostopöydän ääreen, tarjottiin tulta ja tupakkaa toisillemme ja ottaen mukava selkänoja-asento valmistauduttiin kuuntelemaan luvattua esitystä. Vararehtori puhui meille ja puhui hyvin. Hän selosti tapahtuneet muutokset alkaen sisänsoitosta ja tuntien ja välituntien pituudesta ja sisään tulosta eli ryntämisestä ja päättyi opetusohjelman niinkuin erinäisten opetustapojenkin muuttumiseen. Alku kai muistui hänen mieleensä siitä, että joku sisäntulissa oli ehtinyt hihkaista, että rivit suoriksi ja pyhikikäs jalkanne. Rivit eivät enää ole, mutta jalat pitää kyllä pyyhkiä.

Vararehtori puhui, kuten sanotti, erittäin hyvin. Hänen omalla alallaan esim. on viimeisten vuosikymmenien aikana tapahtunut sellainen muutos, että kun meidän aikanamme, hänenkin kiinnitettiin erikoista huomiota älykkyyden kehittämiseen, nykyisin pyritään matemaattisen ajattelutavan kehittämiseen. Puhujan omassa johdonmukaisessa ajattelutavassa ei

ollut toivomisen varaa, sillä häneltä ei ole jäänyt huomaamatta, että esim. me kaikki olemuksellamme todistimme tuon aikaisemman älyn kehittämiseen tähänne opetustyylin puolesta Tuloksethan olivat, ilmeisen hyvät. Joku taisi silloin rykäistä — kunhan en vain minä!

»Oppilaat» saivat tehdä myös kysymyksiä ja tekivätkin ahkerasti, ehkäpä peläten, että opettaja muuten kyselisi liian paljon. Johtaja oli erinomaisen hyvin sellillä nykyisestäänkin prosenttilaskusta ja puhui muutenkin matematiikasta niinkuin sen yhä hallitsisi. Insinööri tuntui tietävän alasta melkein yhtä paljon kuin Vararehtori itse ja Varanotaari oli oppinut käyttämään laskutikkua kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa tilanteissa.

Lähdettiin kiertämään luokkia ja voitte arvata, että sellaisen kierroksen aikana ehtii tehdä hauskoja jos ikäviäkin huomioita. Kumpiin mahtaa Kansaneduskunnan mielestä kuulua kaikkialla vanhan koulun puolella toistunut havainto, että luokka se ja se on aivan samassa kunnossa kuin lähes kolmekymmentä vuotta sitten paitsi että kolot seinissä olivat suurentuneet, tahrat lisääntyneet, maalit mustuneet ja kynnykset maldaltuneet! Ei ole määrärahoja, mutta synkältä tuollaiset vanhat luokkahuoneet kyllä vaikuttavat. Erinomaisen hyvin niistä seinäkaloista olisi voinut kaivaa esille vanhan lunttilapun, niinkuin tapahtui Rislakin komediassa »Kunnioittaen». Kuljettiin, katseltiin. Tuossa oli tentitty sisään, tuossa aloitettu, tuossa tuplattiin, tuosta heitettiin ulos se ja se, tuolla taululla Maisteri punastui, kun ei tiennyt ruotsin kielen deklinatioista

höllyn pölyä, tuon taulun ääressä Varatuomari matikkaa kangertaessaan pelkäsi, että isä näkee vastapäisestä ikkunasta epätoivoisen aherruksen. Ja kukapa ei olisi muistanut Paavosta, civis Paavosta! Voi veljet: ... jos jos vielä joku sanoo jotakin niin Pa-Paavonen menee ulos! ULOS! Se oli sitä latinen lukemista, se, mutta ilmanko sitten Tohtori, Tuomari, Toimittaja ja Vallesmanni saivat kaikki samasta latinankäännöksestä eri numeron »Tohtori sai »tekiäniän», lisäsi siihen »hosemestari», joka nyt hänkin muiden myöhästyneiden kanssa oli ehtinyt joukkoon ja selvinnyt pelkällä varoituksella. Fysiikkansalissa opetettiin nykyajaisella tavalla kemiaa ja tuloksena oli ilmielävä kippurahantainen koira, jonka kaava C₂H₅OH lie useimmille käytännössä tutumpi kuin teoriassa, sillä kemian tiedot näyttivät yleisesti pysähtyvän veden kokoomukseen eli hookaksohon! — Juhlasalissa istahti Toimittaja tottuneesti harmonin ääreen ja joku muisti kuinka hän kerran sai 100 markan stipendin keväjuhlassa, lisäyksellä »ei ahkeruudesta vaan soittamisesta».

O jerum jerum...

Mutta juhlasalissa niinkuin monessa muussakin paikassa pyhästiin vakavalla ja hartaalla mielellä myös poissa olevien, opettajien niinkuin tovereidenkin muiston ääreen ja vaistettiin marmoritaulujen ääressä ne velvoitukset, jotka niille jääneille kuuluvat.

Panu